

УДК 39.001.891(075.8)

Микола Сидоренко,
Буковинський державний медичний
університет,
Чернівці (Україна),
society@bsmu.edu.ua

РЕЦЕНЗІЯ НА НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК Кожолянко Г., Кожолянко О., Мойсей А. *Етнологічні експедиції та студентська етнографічна практика. Навчальний посібник / Георгій Кожолянко, Олександр Кожолянко, Антоній Мойсей.* – Чернівці-Вишніця: Черемош, 2010. – 324 с.

Keywords: *ethnology, ethnological studies, ethnographic expeditions, ethnological materials, ethnographic practice, ethnographic museums.*

Sidorenko Mykola. THE REVIEW OF THE TEXT BOOK MANUEL Kozholyanko G., Kozholyanko O., Moysey A. *Ethnological expedition and student ethnographic practice. The manual / George Kozholyanko, Alexander Kozholyanko, Antony Moysey.* – Chernivtsi-Vyzhnytsya: Cheremosh, 2010. – 324 p.

The tutorial deals with the subject and sources of Ethnology and main directions of ethnological studies, organization and conducting of ethnographic expeditions, methods, methodology and practice of data collection, processing and storage of field ethnological materials; the tutorial deals with module structure of student's ethnological practice of higher educational institutions of humanitarian profile.

У навчальному посібнику розглядаються питання предмету і джерел етнології, предметної сфери та головних напрямків польових етнологічних досліджень, організації та проведення етнографічних експедицій, способи, методика і практика збору, обробки і зберігання польових етнологічних матеріалів; вказано змістовно-діяльнісну структуру модулів

етнологічної практики студентів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю.

В останні десятиріччя було видано низку посібників і методичних розробок з етнологічної (етнографічної) та експедиційної практики (методичні роботи М. Глушка, М. Паньківа, Л. Орел, К. Міщенко та ін.). Проте у методичних працях цих авторів розглянуто лише окремі аспекти проведення етнографічної практики та етнографічних експедицій, не враховано останні досягнення науково-технічного прогресу щодо матеріально-технічного забезпечення експедицій і практики.

Найперше потрібно відзначити актуальність публікації такого роду навчальної літератури. Вона обумовлюється тим, що на гуманітарних факультетах університетів України етнологічна практика студентів спеціальності „Історія та етнологія” є обов’язковою в навчальній програмі.

Розробка програми етнологічної практики студентів є важливим і відповідальним творчим процесом кваліфікованих викладачів профільної кафедри вищого навчального закладу. При розробці програми практики використовується весь попередній досвід, накопичений співробітниками кафедри протягом попередніх років.

На гуманітарних факультетах, де ведеться навчання з історичних дисциплін, студенти виконують курсові, дипломні, магістерські роботи з використанням матеріалів етнографічних екс-

педицій. Відповідно постійно виникає потреба методологічного забезпечення проведення збору польового етнографічного матеріалу, його обробки, збереження та використання.

Як засвідчує робоча навчальна програма з етнографічної практики, подана у посібнику, студенти на протязі трьох тижнів етнографічної практики повинні опрацювати матеріал, який вони засвоїли на лекційних і семінарських заняттях. Такі заняття проводяться на базі етнографічних музеїв (красознавчих, художніх, народної архітектури і побуту та ін.), під час фольклорних свят, календарних і сімейних обрядів тощо.

У рецензованому посібнику подано матеріал з історії етнографічних експедиційних досліджень у світі і Україні. При цьому зазначається, що метод включеного спостереження (Етнографічний метод в етнології), який склався у період зародження етнології, став своєрідною професійною маркою цієї галузі наукових знань. Поступово, в умовах становлення етнології як науки він набув ознак типового, загальноприйнятого методу. У деяких європейських країнах навіть вважався обов'язковою умовою, своє рідним „шедевром” („ініціацією”) на шляху до здобуття професійної майстерності етнографа.

У посібнику аналізується етнографічна експедиційна робота у різних країнах світу (США, Великобританії, Росії, Україні).

Безперечним позитивом підручника є значна увага авторів до характеристики новітніх тенденцій у проведенні польових досліджень. Серед таких тенденцій розглянуто створення формалізованих баз даних, розроблених на базі польових матеріалів; доцільність використання методу етнографічного картографування; нововведень щодо етнографічного поля: „поле битви як етнографічне поле”, „тюремна культура”, „традиції субкультур” тощо.

Вказано у посібнику на те, як і в який спосіб потрібно організувати етнографічні експедиційні дослідження, здійснювати підготовку практики та експедицій, їхнє матеріально-технічне забезпечення, вказано основні правила ведення і зберігання документів експедицій і етнографічної практики.

У посібнику наявний матеріал про новітні технології у експедиційній і музейній роботі, архівування матеріалів тощо. Заслугують уваги запропоновані авторами навчального посібника новітні вимоги щодо технічного забезпечення етнографічних експедицій. Маючи на увазі той факт, що в сучасних умовах з першого плану витісняються такі класичні робочі знаряддя етнографа, як зошит і ручка, автори посібника цілком слушно зауважують

про доцільність застосування сучасних технічних засобів для проведення етнографічних експедицій. Основний акцент зроблений на інтенсивному застосуванні під час досліджень цифрових фотокамер, диктофонів, відеокамер, ноутбуків, системи JPRS тощо.

Посібник містить експедиційні запитальники з проблем етногенезу, матеріальної та духовної культури. Подано також методичні пояснення до особливостей проведення експедиційних досліджень у певних історико-етнографічних регіонах України та серед окремих груп населення.

Вважаємо, що даний навчальний посібник є вкрай необхідним для організації та проведення навчальної етнографічної практики студентів спеціальності історія, етнологія вищих навчальних закладів України і може бути опублікованим.

Sidorenko Nicholas. COMPTE RENDU DU MANUEL Kozholyanko G., Kozholyanko O., Moysey A. Expéditions ethnologique set la pratique e studiantine ethnographique. Manuel / George Kozholyanko, Oleksandre Kozholyanko, Antoine Moysey. – Chernivtsi-Vizhnitsa: Cheremosh, 2010. – 324 s.

Dans le manuel on ouvre l'objet et les sources de l'ethnologie et les principales directions de l' etude ethnologique, de l'organisation et la réalisation d'expéditions ethnographiques, les moyens, les méthodes et les pratiques de collecte, de traitement et de stockage des matériaux ethnologiques. On indique la structure des modules de la pratique ethnologique des étudiants qui étudient dans des établissements d'enseignement supérieur du profil humanitaire.

Mots-clés: *ethnologie, les études ethnologiques, expéditions ethnographiques, matériaux ethnologiques, pratique ethnographique, des musées ethnographiques.*

Николай Сидоренко. РЕЦЕНЗИЯ НА УЧЕБНОЕ ПОСОБИЕ Кожолянюк Г., Кожолянюк О., Моисей А. Этнологические экспедиции и студенческая этнографическая практика. Учебное пособие / Георгий Кожолянюк, Александр Кожолянюк, Антоний Моисей. – Черновцы-Вижница: Черемош, 2010. – 324 с.

В учебном пособии рассматриваются предмет и источники этнологии и главные направления полевых этнологических исследований, организация и проведение этнографических экспедиций, способы, методика и практика сбора, обработки и хранения Полевых этнологических материалов; указана содержательно-деятельностная структура модулей этнологической практики студентов высших учебных заведений гуманитарного профиля.

Ключевые слова: *этнология, полевые этнологические исследования, этнографические экспедиции, этнологические материалы, этнографическая практика, этнографические музеи.*